

I den standende diskussion om de unges beskæftigelse i fritiden og de ældres ditto i pensionsalderen må man vel sige, at det sidste ikke er det mindst vigtige.

Der gøres meget for de ældre nu. – Vi har efterhånden fået alderdomshjem eller med et fint ord »De gamle Hjem«, der næsten er hoteller, men også i sådanne kan det knibe med beskæftigelsen, hvis ikke den enkelte har en hobby, det være sig at samle på et eller andet, læse, skrive o.s.v., bare et eller andet, hvortil der vendes tilbage, og hvormed sind og tanke beskæftiges. Hobby'er som værksted, have eller lignende er stort set udelukket sådanne steder, men heldigvis befinder hovedparten af vore gamle sig uden for sådanne »hjem«, selv om de er nok så gode.

Interessen for bøger af forskellig art er vist nok stigende (også som samleobjekter). Det er en god og ædel beskæftigelse, som kan give megen glæde. Danske forfattere har ikke absolut luksusvilkår i et lille land, og de små forfatterunderstøttelser, som staten yder til en vis kreds, er så små i disse dyrtider, så de vel ikke i særlig grad animerer til udvikling af den ædle skrivekunst.

Han, om hvem jeg vil fortælle, var opvokset på landet under relativ små forhold. Men naturen, dyrene, almuehistorier m. v. fik strenge til at tone i hans sind

og fik betydning for hans senere udvikling og interesser – hobbies om man vil. Man bruger udtrykket almanakhistorier som noget halvvejs odiøst. Det skal man ikke, thi selv forfattere som Johannes V. Jensen, Pontoppidan, Aakjær, Skjoldborg m. fl. har skrevet sådanne, og forskellige forfattere, der nu er glemt, som Anton Nielsen, Thyregod og Bertel Elmgaard var vel, trods alt, med til at øge samtidens trang til læsning eller interesse for litteratur. Drengen slugte naturligvis almanakhistorierne, Ingemanns romaner, Gøngehøvdingen og det hele. Og så kom i skoletiden Frem og Gyldendals Bibliotek med udgaver af gamle klassikere: Oehlenschläger, Hauch, Hertz, Heiberg og måske flere H'er, trykte ark, der kunne samles i bog og indbindes.

Hvilken herlighed på denne måde at kunne samle en række bøger, der var hans egne. Og han sparede til det komponerede shirtingsbind, som forlaget leverede til indbinding.

Den ægte og varige interesse var nu vakt. Det blev en hobby. Hvilke følger ville dette ikke få? I læretiden var der småt med plads til bøger, og der blev flere år for år. Et bogskab måtte han have og det endda et særlig fint (af mahogni) og med glas for.

Nå, tiden gik, – og forretningslivet slugte ham. Men interessen for bøger bevarede han, og han begyndte om ikke at samle så dog at købe med omtanke. Det var lettere at få mange nyere forfattere i originaludgaver til billig pris end de gamle klassikere i de originale udgaver. Økonomien måtte også til en vis grad tilgode ses. Hvilken fryd med Aakjær: »Derude fra Kjærene« og »Rugens Sange«, med Herman Bangs »Stille Eksistenser«. Bjørnsons bondefortællinger og Ibsens magtfulde dramaer, Drachmanns, Sophus Claussens og Ludvig Holsteins digte, Johannes Jørgensens og Stucken-

bergs første digte, for ikke at glemme Pontoppidans
sobre, kølige fortællekunst.

Efterhånden kunne bøgerne ikke rummes derhjem-
me, men for en dels vedkommende anbringes på hans
kontor. Det var på en måde en fordel, thi efter en an-
strengende dag kunne han – næsten i flæng – gribe en
bog, kaste alt forretningsvrøvlet bort og fordybe sig,
om jeg så må sige, i de evige værdier.

Efterhånden blev der også råd til at skaffe sig et
pænt udvalg af de gamle klassikere, således at der
kunne blive en vis linie i bogsamlingen.

Den økonomiske ydelse? Ja, for tiden er det vel ikke
billigt at købe bøger, og da i særlig grad originaludgav-
er, helst med det oprindelige omslag velbevaret. –
Men cigaretter, øller og teaterbilletter er heller ikke
billige, og forgængeligheden hviler over disse ting. Ved
bøger haves noget, som »møl og rust« ikke kan for-
tære, som ikke går op i røg (i form af cigaretter). Bø-
ger hører til det blivende.

Forfatteren og forlagsdirektøren Peter Nansen siger
et sted: »Det vil vise sig, at en familie, der sætter pris
på at følge med litteraturen og gerne vil smykke hjem-
met med et godt bibliotek, langt fra sætter pengene til
på den åndelige nydelse, den skaffer sig, tilmed har
chancen for at skabe et værdifuldt aktiv, hvis den gør
sine indkøb med en smule virkelig forstand . . .« – og
et andet sted: »Bøgers skæbne kender ingen, men man
kan dog med lidt omhu sørge for ikke at få lutter nit-
ter . . .«.

Imidlertid havde vedkommende forretningsmand
altså fået opbygget sig, om ikke et oveud kostbart, så
dog noget, der lignede et pænt bibliotek fra Holberg
til vore dages forfattere.

Efterhånden havde han også fået sansen for smukt
trykte og illustrerede bøger. Han kastede sig over an-

tikvarkataloger for at finde de mere sjældne ting, rekvirerede og kom ofte for sent. De københavnske bogkøbere havde for længst sikret sig eksemplarerne.

Efterhånden var han også begyndt at interessere sig for at læse om malerier, og dette i forbindelse med interesse for grafikere, de fortidige som de nutidige, førte ham direkte over i kunsthistorien. Og så hang han på en ny interesse, der uvilkårligt også måtte dyrkes. Det hele blev efterhånden til 2500 bind skønlitteratur, 700 bind kunsthistorie samt endelig ca. 1000 bind af andet, thi hvorledes skulle en interesseret bogmand kunne gå uden om originaludgaver som Mylius Erichsens: Den jyske Hede, H. F. Feilbergs: Jul 1-2, L. C. Nielsens Mindeskrift om Hegel, Vilh. Andersens Oehlsenschläger i 3 Bind o.s.v. for i flæng at nævne nogle.

Og endelig kommer vi til den sidste fase i hans boglige udvikling: bindene. Vore bogbinderes arbejde, den håndindbundne bog, vakte hans interesse. Kunstnere som Anker Kyster, Jacob Baden, Sandgren m. fl. samt de svenske Hedberg og Hertzog greb ham, og han forstod efterhånden, at det, der her var skabt eller skabtes, ikke alene var ædelt håndværk, men stod mål med et maleri, et stykke skulptur o.s.v. I gamle dage kostede et bind i shirting et par kroners penge, i skind måske 3,50. Nu er priserne tidoblet eller mere. Men ikke nok med det, håndværket – den håndindbundne bog – skrumper ind. Det bliver for dyrt. Vore bogbindere har kun tid til maskinarbejde.

Nå, én gang grebet, altid grebet. Hos antikvarerne kan der nu og da købes smukt indbundne bøger til ikke alt for høje priser, og det blev efterhånden en stor interesse for ham at studere de forskellige skindsorter, men også det rent håndværksmæssige: de gyldne eller blindtrykte dekorationer, bordurer, snittene o.s.v.

Mange spørger: Har han nu læst alle disse bøger?

Hertil svarer han: Nej, så megen tid har jeg ikke haft, men vel alligevel ca. halvdelen. Dette opkaster problemet: Kan en bogsamler gennem længere tid have bøgerne henstående ulæste? Er dette ikke latterligt? Heroverfor kan der i hvert fald siges: Ikke alle bøger behøver at læses i deres helhed. Digtsamlinger f. eks. Er det ikke en nydelse at tage disse som regel smukt udstyrede bøger i sin hånd (er de i skindbind endnu større nydelse), læse et par digte, tage en anden o.s.v. Hvorfor kan man ikke i novellesamlingerne læse en enkelt novelle eller to og fortsætte en anden gang? Man læser dog ikke Blichers noveller på én gang. Påstanden om, at man skal have læst sine bøger, er altså kun rigtig med visse modifikationer.

Sir Winston Churchill har sagt: Hvis De ikke kan overkomme at læse alle Deres bøger, så vær i hvert fald god ved dem. Kig lidt i dem en gang imellem. Lad dem åbne sig dér, hvor de selv helst vil. Læs videre fra den første sætning, som fanger Deres øjne. Sæt selv bøgerne tilbage på hylden. Anbring dem efter Deres eget system, så De altid ved, hvor de står, selv om De ikke kender deres indhold. Hvis De ikke kan gøre dem til Deres venner, så lad dem i hvert fald blive gode bekendte.

Men ellers er det naturligvis rigtigt, at bøger ikke alene skal stå til pynt. Dette har de simpelthen heller ikke godt af. En kilde til ærgrelse er lysets indvirkning på bogryggene. Måske gør den patina, lyset fremkalder på naturel skind, ikke så meget, men på de forskellige farvede skindsorter er det en kedelig foreteelse. Hvis man kan, er det en værdi at kunne anbringe bøgerne, så de undgår direkte sollys.

En bog-hobby er vel ikke helt billig, men den kan dyrkes på forskellig måde, dels ved at købe eller samle inden for stærkt begrænsede områder, dels ved køb af

ganske almindelige bøger efter bestemte planer. Men originaludgaver, bøger i små oplag, smukt udstyrede bøger, er det morsomste, og det var *ham* en særlig glæde at følge sådanne bøger på deres vej gennem livet.

Benjamin Franklin siger: Ingen er mere ensom end den, der er alene på en regnvejrsdag og ikke har noget at læse i.

Det siges da også, at et menneske, der har sine bøger, aldrig er alene, og det er den ældre medborger i så tilfælde heller ikke.

Bøgerne står i reolen og taler deres eget stille sprog, om kærlighed og had, om glæder og sorger o.s.v., og tages en bog – en gammel bog – ud af reolen, fortæller dens gulnede blade om alderdommens skønhed. Tages en ny eller nyere bog, fortæller dens hvide blade om selve livet og dets mangfoldighed.

M. Koed.

Berlingske Tidendes kronik juni 1962.